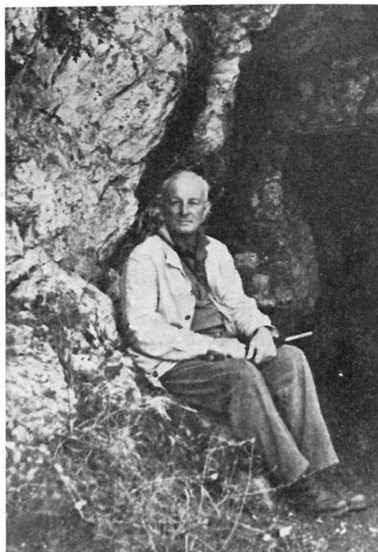

Wein György emlékezete

(1912–1976)

dr. Szalai Tibor

Súlyos csapás érte a magyar földtani tudományt, amidőn WEIN Györgynek szíve megszűnt dobogni. Életének sok megpróbáltatása, a lelkes, minden percet betöltő munka már többször próbára tette beteg szívét. Mégis, egészségét nem kímélve járta a geológus nehéz útjait. Fáradhatatlanul utazott. Életének utolsó napjaiban felkereste a Dinaridák kopár tájait, Szlovákia hegyeit. Adatot adatra halmozva gyűjtötte az anyagot, hogy megírhasa élete nagy álmát, a magyar geológia szintézisét. Nem tudta senki, hogy utolsó útjára indul, midőn Szentendrére, legkedvesebb tartózkodási helyére, szép kis kertjébe ment. Munkacreme teljében, teljes szellemi frisségében hirtelenül és

váratlanul 1976. december 12-én WEIN György kezéből kiesett a geológus lapácsa és a toll, amellyel ragyogó cikkeit írta.

Budapesten született 1912. augusztus 26-án. Gyermekkorra színtere a szentendrei kertesi családi ház, ahol szüleivel és testvérével harmónikus családi körben nevelkedett fel. Apja, aki Indiában, majd Kréta szigetén teljesített konzuli szolgálatot, puritán ember volt, megkövetelte gyermekeitől a szótartást, az őszinteséget, nem tűrte a hazugságot, az áruklodást. Kora ifjúságának éveit alakították ki egyszerű, szókimondó, egyenes jellemét, amely sokszor hozta nehéz helyzetbe élete során.

Szülőföldjének természeti adottságai, a Szentendrét körülölelő szelíd Szentendre – Visegrádi-hegység, a Duna, mely gyermekkori szórakozásainak legfőbb színtere volt, fejlesztették ki benne a természet szeretetét, és korán felkeltették benne az érdeklődést a természettudományok iránt. Már középiskolás korában elhatározta, hogy geológus lesz, s élete végéig az is maradt.

1930-ban érettségizett. Egyetemi tanulmányait Budapesten, Bécsben és Debrecenben végezte. 1934-ben földtanból, őslénytanból és földrajzból a debreceni egyetemen a kiváló magyar geológusnál, TELEGGI ROTH Károlynál doktrált. Disszertációjában Zirc környékének titon rétegeivel foglalkozott.

1935. tavaszán a Eurogaszko inkei olajkutató fúráshoz került. Innen még ez évben a debreceni egyetemhez nevezték ki tanársegédnek. Mint debreceni tanársegéd a Földtani Intézet megbízásából, térképező munka során, megismerte a Szentendre – Visegrádi-hegységet, a Cserhátot, a Bükköt és az Eperjes – Tokaji-hegység egy részét. 1939-ben kinevezték a Földtani Intézethez; mint intézeti geológus 1943-ig a Kárpátalján és az erdélyi szénhidrogén kutatásoknál dolgozott. Feltérképezte Uzsok és Luh környékét, foglalkozott Polena és Szolyva gyógyvizeivel. 1943-ban a Budapesti Ásványi Nyersanyagértékesítő K.F.T. céghez került, s a vállalat kárpátaljai és erdélyi kaolin, barnakőszén, foszfát, kvarcit és bentonit kutatásait vezette mindaddig, amíg a háborús események tevékenységében meg nem gátolták. A háború alatt többször teljesít rövid időtartamú katonai szolgálatot, és leszerelése után régi munkahelyére tért vissza.

1943-ban megnősült. Három gyermeke született. Felesége SZTAKOS Margit jó és rossz körülmények között hűséges társa volt. Legidősebb gyermeke Alíz, az Állami Földtani Intézet vegyésze.

1945-ben a budapesti egyetemen tanársegédi állást vállalt. Majd, miután régi vállalata ismét működésbe lépett, annak feloszlásáig ott dolgozott. Utána a Tőzegkutató Intézetben a tőzegelőfordulásokat térképezi. 1949-ben Komlóra, a Mecseki Szénbányák N. V-hoz nevezték ki. Ekkor került földtani tevékenysége szoros kapcsolatba a Mecsek-hegységgel. Dolgozott a Komlói Szénbányászati Trösztnél és 1956. december 15-ig a Komlói Mélyfúró Vállalatnál. Komlón lett sztahanovista, elnyerte a komlói ezüst érmet és a kiváló dolgozói oklevelet. Újtársaival szolgálja az ipart és a gazdasági életet. Természetes mélyfúró iszapot ajánlott a fúrások kivitelezésénél. 1953-ban új barnakőszéntelepet fedezett fel a nagymányoki mézskőtáróban. 1954-ben az aknamélyítéseknel fellépő nagy mennyiségű víz megelőző eltávolítását javasolja. 1951-ben a „Mecseki kőszénvagyon keletkezése”, 1952-ben a „Mecsek-hegység hidrogeológiája” és „A komlói bányaföldtani kutatások” címen írja meg legújabb földtani eredményeit, foglalkozik Pécs és Komló vízellátási és hidrogeológiai kérdéseivel.

1956. decemberében áthelyezték a pécsi Uránbánya Vállalathoz, ahol főgeo-

lógusi minőségben működött 1957. október 5-ig. Nehéz félev után újból a Földtani Intézethez került. Mint tudományos munkatárs a Mecsek-hegység térképezésével, annak a Dél-Dunántúl keretébe való helyezésével és balkáni vonatkozásaival, majd az intézet síkvidéki osztályán a medencealjzat kutatásával és Budapest mérnökgeológiai térképezésével foglalkozott.

1968-ban jelent meg a „Kisújbányai-medence (Mecsek-hegység) földtani viszonyai” című cikke. Megírja a medence karszthidrológiáját, a „Máza-déli” feketekőszénterület földtani felépítését. Foglalkozik a karbon kőszénkutatással, és leírja Pécs hegység szerkezeti képét.

Az Akadémia tudományos működésének elismeréseként rövidített aspirantúra megszerzését engedélyezte. Az elővizsgát letette.

A kandidátusi dolgozatnak szánt munka 1967-ben a Földtani Közlönyben jelent meg. A Délkelet-Dunántúl hegység szerkezete című dolgozat rendkívül szemléltető, a szelvény sorozat nagy kritikai készséggel az egész fejlődéstörténetet összefoglalja. Ezt a művet számos új publikáció követte a Mecsek-hegység szerkezetföldtani kérdéseiről.

Foglalkozott Alföldjeink medencealjzatának földtanával. A Kárpát-medence harmadidőszaki rétegekkel fedett süllyedékeit mint földtani egységeket értékelte. Új színekkel gazdagította a Kárpát-medence irodalmát. Hazánk geológiájának nagy szintézise lebegett előtte. E nagy cél előjátékaként publikálta az orogénnel fedett aljzat tektonikai történetének modern átnézetét az Acta Geologica-ban 1969-ben, a Geologische Rundschau-ban 1973-ban.

Kidolgozta a magyar medencealjzat és szerkezetkutatás részletes tematikáját. Munkatársa annak a munkaközösségnek, mely a medencekutató mélyfúrások kijelölésével foglalkozik. Hangsúlyozta az egységes szemlélet és a mindenre kiterjedő komplex feldolgozás fontosságát a kiértékelésnél, a geofizikai mérések adatainak felhasználását.

1974-ben megjelent a Délkelet-Dunántúl geológiája és felszínfejlődése című könyvében a Délkelet-Dunántúl területét nagyszerkezeti keretbe helyezi kidolgozva részletes sztratigráfiáját és tektonikáját. Kihangsúlyozza a Zágráb-kulcsi szerkezeti vonal fontosságát. Megállapítja, hogy a mecseki és villányi üledékgyűjtő vályú fejlődéstörténete lényegesen különbözik. A mecseki üledékképződés orogén jellegű késő iniciális bázisos vulkánossággal jellemzett. Ez alapon ezt eugeoszinklinális jellegűnek tartja, és ennek a Kárpát-medence történetében elsősorú szerepet tulajdonít.

WEIN György a Magyarhoni Földtani Társulatnak 1960. óta tagja. Sok érdeme van az Általános Földtani Szakosztály megszervezése körül. A szakelőadások lelkes látogatója, hozzászólója és előadója. Hirdette: legfontosabb a lelki egybeolvadás, az összetartás tudata. Ez vezette legjelentősebb közéleti tevékenységéhez, a Tektonikai Ankét megszervezéséhez 1975-ben.

A tektonikai ankét célja az volt, hogy egységes szemléletet alakítson ki, és szervezetter, mindenre kiterjedő feldolgozásra ösztökéljen. Magyarország 75%-a síkvidék. Sziget-hegységeink és a szomszédos államok hegysegeinek földtanát kell extrapolálni – WEIN György szerint – a gyér fúrási adat és geofizikai megfigyelés értelmezésére.

51 tudományos munkája jelent meg, amelyeket kiegészítenek a Földtani Intézet adattárában őrzött kéziratos jelentések. A nagy elődök, UHLIG és idősebb Lóczy nyomát követte. Hirdette annak fontosságát, hogy elődeink eredményeit, munkáit megismerjük. Tudta, hogy a gyakorlati tapasztalatszerzés óriási értéket jelent. Fáradhatatlan munkakedvvel, egészségét nem kímélve

utazott, rőtta a geológus kemény, fáradságos, köves útjait, mert előtte lebegett a nagy cél: Magyarország geológiájának szintézise. Ezért teremtett számos kapcsolatot idegen országok geológusaival.

Nagy tervét nem valósíthatta meg. A sors kiragadta a tollat kezéből, ami kor még az alkotásra teremtő láz égett benne.

WEIN György eltávoztával elvesztettük kedves Gyurkánkat, a jó kollegát és hű barátot, az örökösen kutató, új utakat kereső tudóst. A széles látókörű, kitűnő szemű geológus nagyszámú dolgozata örökre megőrzi nevét a magyar földtani kutatásban.

WEIN GYÖRGY IRODALMI MUNKÁSSÁGA

1. Zirc környékének titon rétegei. Földt. Közl., 1934.
2. Szentendre környékének földtani viszonyai. Földt. Közl., 1938.
3. HORUSITZKY Ferencel közös munka: Uzsok és Luh környékének földtani viszonyai. MÁFI. Évi Jel., 1939.
4. Polena környékének földtani viszonyai. F. I. Évi Jel., 1939—40.
5. Polena és Szolyva környékének gyógyvizei és azok keletkezése. Besz. a F. I. Vitaüléseinek Munk. f., 1941.
6. Földtani szelvény az Ung mentén. Besz. a F. I. Vitaüléseinek Munk. 2. f., 1943.
7. A magyar tőzeglápok geológiai megkutatása. Bány. és Koh. L. 4. sz., 1949.
8. Komló bányaföldtani kutatásának legújabb eredményei. Földt. Közl., 1952.
9. A mecseki szénvagyon keletkezése. Földr. Ért., 1952.
10. A Mecsek hegység hidrogeológiája. Földr. Ért., 1952.
11. Szakvélemény Diósgyőr vízellátása ügyében. Hidr. Közl., 1952.
12. Pécs és Komló vízellátásának földtani lehetőségei. Hidr. Közl., 1953.
13. Földtani vizsgálatok Máza és Váralja környékén. MÁFI. Évi Jel., 1951.
14. A komló bányaföldtani szolgálat. Bány. L., 1954.
15. Pécs város vízellátásának megjavítása. Besz. M. Hidr. Társ. pécsi csop. munkájáról, 1953.
16. Komlón feltárható földalatti víztartalékok. Besz. a Hidr. Társ. pécsi csop. munkájáról, 1954.
17. Szerkezetalakulás mozzanatai és jellege a Keleti-Mecsekben. MÁFI Évkönyv., 1961.
18. A Mecsek hegységbeli kisújbanai medence karszthidrológiája. Hidr. Közl., 1959.
19. Karbon kőszén kutatásának lehetőségei Magyarországon. Bány. L., 1960.
20. Ércutatási lehetőségek a Budai-hegységben. HORUSITZKY Ferencel közös cikk. Bány. L., 1962.
21. A Magyar-medence elfedett hegységei. Term. Tud. Közl., 1962.
22. Mezőzós konferencia kirándulásvezető. Jura fejezet és földtani térkép. MÁFI kiadvány, 1959.
23. The vergency-directing role of the fore-deeps in the mountains of Hungary. Acta Geol., 1964.
24. A „Máza-déli” feketekőszénterület (Mecsek hegység) földtani felépítése. Bány. L., 1962.
25. Az Északi-Pikkely a Mecsek hegységben. Bány. L., 1965.
26. Bányászati kézikönyv. 1. Bányászati kőszénföldtan. 2. Kőszénteleptan. Budapest, 1962.
27. A Mecsek hegység „Északi-Pikkely”-nek földtani felépítése. MÁFI Évi Jel., 1963.
28. Pécs hegység szerkezeti képe. Dunántúli Tud. Gyűjt., 1966.
29. Előmléységek szerepe a Mecsek hegységi pikkelyes szerkezetek kialakulásánál. Magy. Geofizika, 1966.
30. Pécs 1 : 200 000 térképlap és magyarázója (Kvarter és gazdaságföldtani rész nélkül). MÁFI kiadvány, 1966.
31. Délkelet-dunántúli hegység szerkezeti egységeinek összefüggései az óalpi ciklusban. Földt. Közl., 1967.
32. Die Tektonik von Südstosttransdanubien. Jahrb. d. Geol. BA. Wien, 1968.
33. Délkelet-Dunántúl hegység szerkezete. Földt. Közl. 97. k. 4. f., 1967.
34. A Kisújbanai-medence földtani felépítése. Bány. L., 1968.

35. Kiskunhalas 1 : 200 000 térképmagyarázónak „Medencealjzat szerkezetana” című fejezete. MÁFI kiadvány, 1968.
36. RÓNAI András: Jászladány 1. sz. fúrás földtani feldolgozásából a „Jászladány 1. sz. fúrás távolabbi környékének szerkezetföldtani viszonyai” fejezet. MÁFI Évk. LVI. k. 1. f., 1972.
37. Újabb adatok a Villányi-hegység szerkezetéhez. Földt. Közl. 99. k. 1. f., 1969.
38. Szolnok 1 : 100 000 lap: A neogén rétegsor aljzatának szerkezetföldtana fejezet. MÁFI kiadvány, 1969.
39. Tectonic review of the neogene covered areas of Hungary. Acta Geol., 1969.
40. 1 : 200 000 kaposvári lap. Magyarázó szöveg, felszíni mezozoós harmadkori rész (MOLDVAY, BIRÓ, WEIN munkája). (Szerkesztés alatt.)
41. L-34-XIX Mohács (Osijek) 1 : 200 000 térképlap magyarázója (MOLDVAY, WEIN munkája. MÁFI Budapest, 1973.
42. Sopron 1 : 200 000 lap neogén rétegsor aljzatának magyarázója. Szerkesztés alatt.
43. Zalaegerszeg 1 : 200 000 lapjának neogén rétegsor aljzatának magyarázója. MÁFI, Budapest, 1976.
44. Szeged—Arad 1 : 200 000 lap neogén aljzatának szerkezetföldtana. MÁFI Budapest, 1974.
45. A budapesti földalatti vasút 1970-ben létesített Batthyány tér—Déli pályaudvar közötti szakaszának földtani felépítése. MÁFI Évi Jel. 1971 évről.
46. Hozzászólás SZÁDECZKY-KARDOSS E.: A Kárpát-Dinarid terület az új globális tektonika szemszögéből c. akadémiai előadásához. MTA X. oszt. közl. 5/1–2., 1972.
47. Zur Kenntnis der tektonischen Strukturen im Untergrund des Neogens von Ungarn. Jb. d. Geol. BA. 116. B., 1973.
48. Földtani kirándulás Budapest környékén. A Földt. Társ. Jubileumi ülészaka, 1973.
49. Délkelet-Dunántúl geológiája és felszínfejlődése (WEIN, LOVÁSZ). Baranya megyei Levéltár, Pécs, 1974.
50. A Budai-hegység tektonikája. Földr. Közl. XXII. k. 2. sz., 1974.
51. A Budai-hegység tektonikája. 1977. (Szerkesztés alatt)